

II. СОФИЯ И БЪЛГАРСКИЯТЪ ЧЕРКОВЕНЪ ВЪПРОСЪ

Софиянци взиматъ дейно участие въ решението на българския черковенъ въпросъ. Тѣхната борба срещу гръцкото духовенство започва още въ 1847 г. На 25 май с. г. тѣ предаватъ „благороднѣйшему и всепочтеннѣйшему Господару Господару Лагоѳетя бегу“ една молба-протестъ срещу гръцкия владика въ София Мелетий (вж. по-долу с. 101—102, № 1). Въ нея софиянци се оплакватъ отъ злоупотрѣбитѣ и лошитѣ дѣла на владиката, когото наричатъ тиранинъ, и молятъ гръцкия патриархъ и Светия синодъ да имъ пратятъ добъръ и просвѣтенъ архипастиръ. Въ молбата се отбелязва, че подобни протести сж пратени още два: единъ на 12 май чрезъ Костаки Мореновъ Филипиди и втори на 18 май чрезъ цариградскитѣ българи.

Презъ 1858 г. вече софиянци сж готови да се присъединятъ къмъ останалитѣ български градове, които започватъ борба срещу гръцкото духовенство за самостоятелна народна черква. Така, С. Филаретовъ пише до Найдень Геровъ на 6. VII. 1858: „Отъ Ц. градъ писвахъ да пратимъ и отъ Софія човѣкъ за изв. патр. работы. Отъ друга страна слушаеме, че тамо така малко мисльтъ сега за това нѣщо, що и които сж тамъ, и нимъ се е досадило и глѣдатъ, какъ да са върнжтъ у своя си. Мислишь ли, че ще излѣзе нѣщо отъ тая комедія? Ако има надежда и трѣбѣ, кажи ни да испратимъ и отъ тука човѣкъ съ приличны наставленія, или ако не, да си траеме до по благопріятно за това врѣме“ (Изъ архивата на Н. Геровъ, Кн. I, с. 511, № 2412). На следната година софиянци подписватъ всенародната жалба до султана и подаватъ особено прошение на великия везиръ Мехмедъ Къбръзли паша при преминаването му презъ София (вж. А. Шоповъ, Д-ръ Стоянъ Чомаковъ. Животъ, дейность и архива. СбБАН, кн. XII, 1919, с. 487—489). Софийскитѣ българи подържатъ непрекъснато сношение съ Цариградъ и Пловдивъ и сж въ течение на всички перипетии на черковната борба, главно чрезъ учителя С. Филаретовъ, който води преписка съ по-виднитѣ дейци. (За неговото участие въ черковния въпросъ вж. въ отдѣла „Училища и училищни дейци“).

Презъ пролѣтѣта на 1860 г. пристига въ София А. Конковичъ да събира помощи за изграждане на българска черква въ Цариградъ. Филаретовъ